

NGƯỜI PHỤ NỮ HUNGARI TRONG LAO ĐỘNG XÃ HỘI VÀ GIA ĐÌNH

SZOMBA THI BÉLA *

Phụ nữ trong công tác sản xuất.

Điều kiện cơ bản của quyền bình đẳng của phụ nữ trong xã hội là khả năng, vị trí của họ trong công tác. Trên lĩnh vực này, các thời kỳ sau chiến tranh thế giới lần thứ hai - thời kỳ xây dựng lại sau đó là những năm công nghiệp hóa với tốc độ nhanh - đã mở ra những khả năng không hạn chế cho nữ thanh niên và các bà mong muốn được làm việc. Tất nhiên, lúc bấy giờ, những ảo tưởng, những nguyện vọng giả tạo đã bị lẫn lộn với những triển vọng thực tế. Thí dụ, trong những năm 50, phụ nữ Hungari để bảo đảm quyền bình đẳng đã ngồi lái máy kéo, đã vào làm việc tại vùng mỏ, lò luyện thép. Rõ ràng là những công việc sản xuất đó hoàn toàn không phù hợp với phụ nữ.

Với chính sách phân bị lao động hợp lý hơn, trong một thời gian tương đối ngắn, ở Hungari đã khắc phục cách nhìn sai lệch ấy. Qua hai thập kỷ, đa số lớn phụ nữ Hungari đang làm những việc phù hợp với thể lực và hiểu biết của họ. Từ đó, tỷ lệ nữ tăng đều đặn trong số người lao động chính. Cách đây 30 năm, chưa đầy một phần ba con gái, đàn bà ở tuổi lao động được phân công tác; ngày nay, tỷ lệ này là 73%. Theo các số liệu, 7,8% số họ đang đi học, và chưa đầy 10% “sống nhờ” phần lớn là những bà mẹ nhiều con. Hiện nay, 45% tổng số lao động chính là thuộc “phái yếu”, con số các bà nội trợ là 250 nghìn người. Những số liệu này báo hiệu là, hiện nay ở Hungari, số phụ nữ làm việc đã đạt mức tối đa. Lúc này cần đặt mục tiêu cải thiện hiệu quả lao động nữ trước tiên dựa vào việc nâng cao trình độ văn hóa, trình độ chuyên môn của chị em.

---

* Tù viên báo chí Đại sứ quán Hungari tại Việt Nam. Bài viết cho Tạp chí *Xã hội học*.

Trình độ chuyên môn và vị trí lãnh đạo.

Cùng một lúc với việc đưa đông đảo phụ nữ vào làm việc, công tác đào tạo chuyên môn cho họ trở nên phổ biến và không thể làm được trong thời gian lịch sử ngắn ngủi. Ở các tầng lớp trẻ, tất nhiên tình hình có khác, nhưng việc đào tạo nghề cho chị em đứng tuổi còn được bù đắp khá lâu, vì rằng 59% phụ nữ lao động ngày nay vẫn sinh sống bằng lao động chân tay.

Nhu cầu nâng cao trình độ chuyên môn của phụ nữ có lẽ trong nông nghiệp lớn hơn so với trong công nghiệp. 40% số người lao động trong nông nghiệp là phụ nữ; trong các hợp tác xã nông nghiệp, họ chiếm tới một nửa với tổng số là trên 40 vạn chị em. Cuộc sống của họ trong 35 năm qua đã thay đổi tận gốc. Trước đây, cuộc sống của họ bị cách ly khỏi đời sống xã hội bởi hai bức tường là lối làm ăn nhỏ của người nông dân và công việc nội trợ. Song, tiếp theo sự tổ chức lại xã hội chủ nghĩa trong nông nghiệp Hungari, họ đã nhanh chóng trở thành những phần tử của đời sống công cộng. Nhưng trong khi trình độ kỹ thuật của nông nghiệp phát triển với nhịp độ khá nhanh thì nhưng hiểu biết chuyên môn của lao động nữ trong các cơ sở kinh tế tập thể đã không theo kịp đà phát triển đó. Sự chậm chạp này tất nhiên ngày một ngày hai không thể khắc phục được, nhưng trong các xí nghiệp nông nghiệp ngày một nhiều cơ sở đang tổ chức đào tạo và bảo đảm chủ yếu đối với nữ những điều kiện học tập, đào tạo nghề nghiệp.

Phụ nữ trong công việc trí óc.

Ở Hungari, số nữ đi học trong những năm gần đây đã tăng nhanh chóng so với toàn bộ dân số. Thí dụ trong năm 1970 chỉ có 24 nữ lao động có trình độ trên cấp cơ sở trường phổ thông 8 năm. Đến năm 1981, tỷ lệ này tăng lên 41%. Số tốt nghiệp đại học đã phát triển. Ngày nay, 7,6% số nữ lao động ở Hungari có bằng tốt nghiệp cao đẳng hay đại học, gần bằng tỷ lệ của nam giới. Một sự thật là trong số những nữ giới có bằng cấp trong 30 năm qua, nữ đã đông hơn nam. Nếu chúng ta lấy tròn một thập kỷ làm cơ sở so sánh: số nữ tốt nghiệp các trường cao đẳng và đại học đã tăng gấp hai lần trong 10 năm gần đây.

Trong số người làm việc bằng trí óc, ngày nay nữ nhiều hơn nam - chiếm 58%. Về việc này, còn một số liệu đáng chú ý: trong

năm 1980, có 84% nữ tốt nghiệp cao đẳng và đại học đã được làm việc tại những nơi phù hợp với trình độ của mình. Song, nếu chỉ căn cứ vào các số liệu thống kê thì có thể nhầm lẫn khi rút ra kết luận là những số liệu đó bao hàm một sự “thiên lệch” nào đó về phía nữ. Nhưng trong những vị trí lãnh đạo, bước tiến lên của nữ còn rất chậm. Trong phạm vi lãnh đạo, chỉ đạo công việc bằng trí óc, nam giới đông hơn phụ nữ gần 3 lần; trong cương vị lãnh đạo nhà nước và kinh tế cấp cao, đông hơn gần 6 lần. Để giải thích điều này nhiều cách nhìn hiện nay đã tỏ ra lạc hậu. Không những đàn ông mà một phần đáng kể chị em cũng cho là người phụ nữ do những nghĩa vụ của họ đối với gia đình, trong việc giáo dục con cái, nên ít thích hợp với công tác lãnh đạo, chỉ đạo. Những người lập luận theo kiểu bảo thủ đã quên mất một điều là: những phụ nữ có gia đình chính trong thời điểm họ trở thành cán bộ lãnh đạo là lúc mà họ đã chắc chắn qua khỏi giai đoạn đòi hỏi thời gian nhiều nhất, nặng nề nhất trong việc nuôi dạy con cái.

Phân công lao động ở nhà.

Đặc điểm cuộc sống gia đình ở Hungari có thể là bài học để xem xét lại một cách tỉ mỉ hơn cách sử dụng thời gian của các gia đình. Như khá nhiều ước tính cho thấy: đại đa số nữ lao động ngày nay vẫn là người nô lệ của những công việc nội trợ, và chính do sự phân công lao động trong gia đình nên đa số chị em không thực hiện được trọn vẹn quyền bình đẳng của mình. Những nữ công nhân công nghiệp, ngoài thời gian làm việc, còn phải lo mua bán, nấu nướng, kiểm tra bài vở của con cái...

Nếu chúng ta nhìn qua các cột số, thì thấy ngay cán cân thời gian nghiêng về phía đàn ông. Hiện nay, ở Hungari, phụ nữ trung bình hằng ngày dành ra 3 giờ 42 phút cho những công việc nội trợ. Ngược lại, người đàn ông chỉ dành tất cả 1 giờ 26 phút cho nghĩa vụ này. Theo những ước tính về thời gian rảnh rỗi sau những giờ lao động thì đàn ông được 4 giờ 5 phút, còn nữ chủ có 3 giờ 15 phút để nghỉ ngơi thật sự. Như vậy phụ nữ cần phải “khai thác” năng lực nhiều hơn bao nhiêu nữa nếu họ muốn có đủ sức lực và thời gian để học tập, tham gia sinh hoạt, giải trí và nghỉ ngơi?

Những vấn đề này hiện nay là vấn đề thời sự đặc biệt, vì từ đầu năm 1982, ở Hungari, tại tất cả các nơi công tác, chế độ làm

NGƯỜI PHỤ NỮ HUNGARI...

---

việc năm ngày đã trở thành phổ biến, như vậy có nghĩa là mỗi một tuần có hai ngày nghỉ liền nhau là thứ bảy và chủ nhật. Đến mùa thu năm nay, các trường học cũng áp dụng chế độ này như vậy đối với toàn xã hội, thời gian nhàn rỗi dành cho sinh hoạt văn hóa, thể thao, giải trí, nghỉ ngơi được tăng lên. Tất nhiên, thời gian này nhằm phục vụ những mục tiêu có ích để tạo nên những điều kiện vật chất và cách suy nghĩ lành mạnh, và cần xây dựng một sự phân công lao động trong các gia đình để nó phục vụ việc sử dụng thời gian có nội dung phong phú.